

Høring av forslag til innføring av varslingsregler i barnevernloven

Fylkesnemndene viser til departementets forslag til regler om varsling for å kunne informere fornærmede eller etterlatte om hva som skjer når et barn under 15 år begår en kriminell handling og ivaretas av barnevernet. Frist for høringssvar var satt til 30. juni. Fylkesnemndene har ikke hatt kapasitet til å svare innenfor fristen. Departementet har i e-post til Sentralenheten 19. juni 2020 opplyst at svar som innkommer innen 14. august 2020 vil bli lest.

Fylkesnemndene har forståelse for at varsling av fornærmede og etterlatte når barn har begått alvorlige lovbrudd, vil kunne ha stor betydning for dem det gjelder. Det å vektlegge de som er berørt av alvorlig kriminalitet, er en del av en rettsutvikling hvor hensynet til fornærmede i stadig større grad ivaretas. Fornærmedes behov for informasjon kan være like stort om gjerningspersonen er over eller under den kriminelle lavalder.

Et klart flertall av fylkesnemndene støtter likevel ikke lovforslaget. Ved vurderingen har det mest tungtveiende hensynet vært at formålet med tvangsplassering etter barnevernloven ikke er straff og samfunnsvern, men behandling. I denne sammenheng kan det vises til departementets uttalelser i høringsnotatet om forslag til ny barnevernlov, der det om atferdstiltak uttales:

«Departementet vil samtidig understreke at også vedtak om plassering i institusjon på grunnlag av at barnet har utvist alvorlig eller gjentatt kriminalitet skal være begrunnet i det enkelte barnets beste. Formålet med tiltak etter barnevernsloven er vesensforskjellig fra formålet med straff. Strafferettspleien skal ivareta andre samfunnshensyn, som allmennpreventive hensyn og hensynet til å verne samfunnet. Formålet med alle barnevernstiltak, også tiltak som retter seg mot barn som utøver kriminalitet, skal være å gi det enkelte barnet forsvarlig hjelp, omsorg og behandling.»

En varslingsordning som beskrevet i høringsnotatet vurderes å gå på tvers av både hensynet til barnets beste og hensynet til barnets rett til privatliv i en barnevernssak. Barn under 15 år som begår den aktuelle type kriminalitet, er en marginal gruppe av sårbare barn. Det foreligger en klar risiko for at en varslingsordning som beskrevet i høringsnotatet, vil kunne få negativ betydning for ungdommens behandlingsopplegg, i form av stigmatisering og risiko for hevnaksjoner.

Fylkesnemndene vil også peke på at det er et svært begrenset antall saker der varsling kan være aktuelt. Så langt i 2020, har fylkesnemndene fattet 16 vedtak om tvangsplassering av barn under 15 år. Av disse var halvparten plassert fordi de hadde vist atferdsvansker «på annen måte», og ingen etter alternativet adferdsvansker ved «alvorlig og gjentatt kriminalitet» i barnevernloven § 4-24 andre ledd.

Når det gjelder det at fornærmede/etterlatte kan oppleve det som vilkårlig forskjellsbehandling at de ikke får varsel når gjerningspersonen er under 15 år, men ville fått det om han/hun var over 15 år, kan vel dette rett og slett ses som en konsekvens av at man har valgt å ha en kriminell lavalder. Behovet for varsling i barnevernssakene vurderes heller ikke å være det samme som i saker etter straffeloven og psykisk helsevernloven. I straffesaker vil det ved slike alvorlige straffbare handlinger bli utmålt en langvarig fengselsstraff, hvor permisjoner o.l. først er aktuelt etter lang tid. Fornærmede/etterlatte vil etter en lang periode uten fare for å møte gjerningspersonen, kunne ha behov for varsel om at muligheten nå er der.

Etter barnevernloven er det snakk om tiltak med en begrenset varighet, maks ett år, slik at fornærmede/etterlatte ikke på samme måte har «innrettet seg».

Departementet har stilt spørsmål ved om innføring av varslingsregler forutsetter en endring i barnevernlovens formålsbestemmelse. Departementet anfører at dette ikke er nødvendig og har vist til at samfunnsvern er et element i andre bestemmelser i barnevernloven, uten at dette har nødvendiggjort endring av formålsbestemmelsen. De foreslåtte varslingsreglene skiller seg imidlertid fra disse andre reglene ved at samfunnsvern her er det bærende hensyn og ved at man her har mer omfattende regler om saksbehandling, vilkår for at reglene kommer til anvendelse osv. Dette taler for Riedl-utvalgets synspunkt om at en endring av formålsbestemmelsen er nødvendig.

Fylkesnemndene ser uansett at spørsmålet om hvilke rettigheter fornærmede og etterlatte skal ha, og om dette skal inntas i barnevernloven, til syvende og sist må avgjøres etter mer politiske betraktninger enn av rent juridiske.

For det tilfellet at det innføres regler om varsling i barnevernloven, mener fylkesnemndene at varslingsregler kun bør gjelde for barn under 15 år. For barn mellom 15 og 18 år bør regler om underretning til fornærmede/etterlatte uttømmende reguleres gjennom straffeprosessloven, straffegjennomføringsloven og lov om psykisk helsevern.

Fylkesnemndene støtter ikke forslaget om at det skal gis adgang til å varsle både der ungdommen har utvist atferdsvansker gjennom «alvorlig eller gjentatt kriminalitet» og der det er vilkåret om «på annen måte» som er oppfylt. Det er kun tvangsplassering etter kriminalitetsalternativet som er vurdert som straff etter EMK. En forutsetning for varsling må være at det er vurdert nærmere om det er ført tilstrekkelig bevis for det aktuelle forholdet. Skal hensynet til samfunnsvern først få komme inn i barnevernloven, må dette være begrenset til noen helt få saker, der det er begått så alvorlige straffbare forhold at det vil virke støtende for den alminnelige rettsfølelsen at varsling ikke kan gis.

Fornærmedes eller etterlattes behov for varsling bør være sentralt for vurderingen om det skal varsles. Der den fornærmede selv er under 18 år vil behovet kunne være større enn der det er en voksen som er fornærmet/etterlatt. Fylkesnemndene enige i at det bør være en to-delt varslingsordning, der det først varsles om at barnet/ungdommen er plassert på institusjon og senere varsles om visse typer fravær.